

Per-Erik Wentus

Folkmordet i Dêrsim – förord

[Den 24 januari 2010 arrangerade organisationen Kurdocide Watch CHAK i samarbete med nättidningen *Eurokurd News* och tidskriften *Sirwan* en konferens i Stockholm om folkmordet i Dêrsim 1937-38 i Turkiet. Konferensen var en i raden av sammankomster som under senare tid hållits runt om i världen. Bakgrunden är den allt intensivare historieforskningen som bedrivits om folkmordet. Konferenserna har också sin orsak i att folkmordet i Dêrsim är mycket okänt, inte endast av folk i allmänhet utan också bland världens massmedia.

Konferensbidragen, såsom Ismail Besikcis *Hälsning till konferensen i Stockholm om folkmordet i Dêrsim* och Håkan Blomqvists anförande *Folkmordet i Dêrsim ett rasistiskt dåd*, skulle tillsammans med forskningsrapporten av David Graunt *Dêrsimproret 1936-37* och frågan om folkmord och den av Sevê Evin Cicek *The Stockholm Conference on the Dêrsim genocide*, ingå i en broschyr. Målsättningen torkade dock in. Förordet här nedan var avsett att inleda broschyren.

De tre första bidragen, inklusive övrigt konferensmaterial, finns på marxistarkivet, se:

[Dersim-konferensen i Stockholm](#)

Bidraget av Sevê Evin Çiçek finns på engelska på

[<http://www.scribd.com/doc/25928595/The-Stockholm-Conference-on-the-genocide-of-Dersim>](http://www.scribd.com/doc/25928595/The-Stockholm-Conference-on-the-genocide-of-Dersim).

För bakgrunden se även Martin van Bruinessens artikel *The Suppression of the Dersim Rebellion in Turkey (1937-38)*.

[<http://www.let.uu.nl/~Martin.vanBruinessen/personal/publications/Dersim_rebellion.pdf>](http://www.let.uu.nl/~Martin.vanBruinessen/personal/publications/Dersim_rebellion.pdf)

I Dêrsim i östra Turkiet ska mellan 13 000 till 40 000 kurder ha mördats åren 1937 till 1938. Vi vet inte säkert, ingen vet. Dêrsim är ett av våra ”glömda” folkmord. Det är inte det enda. Idag sker allt fler ”upptäckter” dvs allt fler av mänsklighetens mörka sidor grävs fram.

Men varför är Dêrsim glömd? Alla dödade glöms inte. Inom kristendomen kan ingen undgå Jesu Kristi död. Inom den islamska tron har martyrerna inte fallit i glömska. Vi påminns om dem dagligen. Och då handlar det ju enbart om enskilda personer.

Det existerar ett motstånd mot att folkmord — då människor i tusentals till miljontals har dödat — ska uppmärksammas. Att folkmorden ska svämma över historien. Detta motstånd är ingalunda specifikt för något enskilt land. Glömskan över Dêrsim är således inget särskilt turkiskt.

Det finns därför skäl att rikta ögonen på vad civilisationen har åstadkommit i sina högborgar. Räkna vi upp de länder i Europa som på mellankrigstiden hade avskaffat de demokratiska fri- och rättigheterna, dvs var diktaturer, då har vi:

Ungern 1920, Italien 1922, Turkiet 1923, Portugal 1923, Litauen 1926, Polen 1926, Albanien 1928, Jugoslavien 1929, Tyskland 1933, Österrike 1934, Estland 1934, Lettland 1934, Bulgarien 1934/35, Grekland 1936, Rumänien 1938, Spanien 1939.

Till detta tillkommer Sovjetunionen som – när massakerna i Dêrsim inträffade – var långtifrån mera det frihetshopp det hade varit, när miljoner soldater i Ryssland i slutet av det första världskriget 1914-18 vände slaktandet ryggen och gjorde revolution. Det behövs alltså påtalas

varför förhoppningarna om demokratiska inklusive ekonomiska fri- och rättigheter kom på skam i Ryssland. Följande länder föll in i Ryssland 1918-1920 och dränkte det, tillsammans med de forna makthavarna, i blod.

Australien, Finland, Frankrike, Grekland, Indien, Italien, Kanada, Kina, Polen, Rumänien, Serbien, Storbritannien, Tjeckoslovakien och USA. Resultatet känner vi. Civilisationens framsida ter sig således inte så tilldragande när vi gjort dessa korta genomgångar. Det är i denna värld som folkmordet i Dêrsim sker.

Varje ”återupptäckt” folkmord eller massmord ställer flera frågor i förgrunden. Frågor som har med människors rätt till ett drägligt liv, till att kunna vara delaktiga i utformandet av sina egna och sina barns villkor. Det är då antalet som mördades förlorar en del av sin tyngd. För antalet dödas betydelse avgörs ju av hur stort det samhället var vari de levde. Ett exempel borde göra detta tydligt. I det finländska inbördeskriget 1918 dödades de flesta efter krigets slut. Det var rena avrättningar inom loppet av månader, segrarens hämnd. I Helsingfors kommun - en enda kommun - vilken idag ingår i städerna Vanda och Helsingfors, avrättades ett antal som om vi räknar om det till dagens Stockholm hade varit 30 000 människor. Vilken betydelse avrättningarna av helsingeborna har haft liksom vad morderna i Dêrsim har betytt, för frånvaron av en reell demokrati, torde förstås av alla.

Det är alltså av yttersta vikt att vad som skett i civilisationens namn läggs på bordet. I synnerhet för kurder för deras ”rätt att upphöjas till nation” återstår, liksom allas vår rätt till ett samhälle ”vari vars och ens fria utveckling är villkoret för allas fria utveckling”.